

1.....	מבוא
2.....	פרק 1 : אגדות, מיתוסים וסיפורים היסטוריים על שיער
2.....	אגדות על שיער
3.....	הקדושה המזוקנת וילגפורטיס
4.....	פרק 2 : ערכי שיער ומגדר בחברה המערבית
4.....	שיער כנשק נגד ערכי החברה המסורתיים
6.....	התייחסויות היסטוריות לשיער
6.....	אופן ההתייחסות לצבע שיער
7.....	שיער פנים
8.....	שיער גוף
8.....	תופעת הירסוטיזם/ שְׁעָרָנוּת (ממש התייחסות מינורית לגנטי
8.....	התייחסויות מגדריות לתופעת ההירסוטיזם בהיסטוריה
11.....	סיכום
11.....	ביבליוגרפיה
12.....	נספח 1

מבוא

נושא העבודה הוא שימוש השיער בתור אובייקט מגדרי בחברה המערבית. מבחינה היסטורית ועד לימים אלו, ששיער ראש, פנים וגוף בחברה שלנו מהווים משמעותיות בהיבטי מגדר, מיניות (אטרקטיביות) מעמד אישי וחברתי, תרבות ותפיסה. שיער ראש, פנים וגוף בעלי הפונקציות התקשורתיות מרוכזות והמגוונות ביותר באמצעות הראייה, הריח, הטעם והשמיעה. הטיפול בשיער הוא אפוא מעשה גלוי מבחינה חברתית. ואכן, אותם תיאורטיקנים הרואים בטיפול בשיער הבעה מינית בעיקרה יטענו שהנראות החברתית של שיער ראש ופנים היא תנאי לתפקידו היעיל כמושא פתוח של מסרים נסתרים. עבודה זו נכתבה כדי להבין כיצד אובייקטים שונים של מגדר התקבעו מבחינה נורמטיבית בתודעה והציבור הרחב מקבל אותם מבלי לתהות על היווצרותם ועל המשמעות שלהם.

עבודה זו תבקש לבחון את הנושא של אפיון השיער בתור אובייקט מגדרי. העבודה תבקש לנתח את המשמעותיות המגדריות של השיער, בהיבטים תרבותיים, חברתיים. שאלת המחקר תהיה: כיצד משמש השיער בתור אובייקט מגדרי בחברה המערבית? על מנת לענות על שאלת המחקר אערוך את מהלך העבודה הבא: הפרק הראשון של העבודה יעסוק בתיאור השיער בעבר. הוא יתאר אגדות אשר קשורות לשיער כמו האגדה של הקדושה וילפורטיס. הפרק השני שלה עבודה יעסוק בערכי השיער בחברה המערבית. הפרק יעסוק באופן ההתייחסות לסוגי השיער השונים מן הבחינה החברתית והתרבותית. פרק זה יעסוק גם בנושא של הירסוטיזם ולאחר מכן יסכם את העבודה.

הטענה המרכזית של העבודה היא כי השיער משמש בתור אובייקט שמפריד בין המגדרים. שיער ארוך על הראש, ומבלי שהוא מופיע במקומות אחרים, הוא דבר מקובל ורצוי עבור אישה ונחשב בתור סממן אסתטי מכובד. לעומת זאת, אם השיער יופיע במקום אחר, הדבר נחשב למאפיין גברי מובהק אשר יכול לפגוע בתדמית האישה.

מבחינת גבולות המחקר נוכל לומר כי העבודה תתמקד בתיאור של ספרות המחקר אשר עסקה בתופעות השונות אשר קשורות לשיער בתור אובייקט מגדרי. העבודה תסקור ספרות אשר תיארה תיאורים רחוקים יותר של השיער בתור אובייקט מגדרי, כדי לעמוד על ראשית תהליך זה, ועל היבטים ומשמעויות מודרניים לכך שהשיער מהווה אובייקט מגדרי בעבר ועד להיום.

פרק 1: אגדות, מיתוסים וסיפורים היסטוריים על שיער

לאורך כל ההיסטוריה שיער לא היווה רק עוד איבר בגוף אלא סימל דברים שונים. כבר בסיפורי המקרא של ספר שופטים אנו עדים לכוחו הגדול של שמשון אשר זכה לו בשל השיער הארוך שהיה מקור כוחו. הנזירות שלו חייבה אותו בגידול שיער וכאשר השיער שלו נגזר ונלקח ממנו, על ידי דלילה הפלישתית, הוא איבד את כוחו. בתקופות מאוחרות יותר כמו בימי הביניים, שיער ארוך סימל נשיות וחסד ולכן גבירות שהיה ממעמד גבוה היו בדרך כלל שומרות על שיער ארוך ומטופח אשר לימד על המעמד הגבוה שלהן¹. הוויכוח על הסמליות על השיער היא מורכבת וארוכה מאוד. היא לא חלה רק פוליטיקה אלא גם על מגדר. ניתן לומר כי השיער הוא סמל חזק במיוחד לזהות של הקבוצה ושל היחיד. למרות שהוא דבר אישי, הוא נראה בקלות ולכן יש לו גם ממד ציבורי ולא רק אישי.

אגדות על שיער

מאחר והשיער הוא מבין האיברים הראשונים אשר שמים אליו לב, קביעת דרך השיער משפיעה רבות על תפיסות אחרות הקשורות לאותו האדם. כאשר סופרים תיארו אגדות בנוגע לדמות מסוימת הם תיארו את השיער בתור דרך אשר מעידה על הדמות. אחת הדוגמאות הללו הם השיער הזהות הארוך של מלכת האלפים גלדריאל בשר הטבעות אשר מעידה על המוצא השמיימי שלה. דוגמה מפורסמת עוד יותר היא הדוגמה של רפונזל. בסיפור המקורי של האחים גרים היא ננעלת במגדל ללא דלתות. כדי להציל אותה יש לטפס במעלה השיער שלה. השיער שלה מהווה את מקור עוצמתה ואת מקור הכיסופים של זה אשר מבקש להציל אותה. לפי הסיפור היווני אותו מספר איזופיס היה אדם שהיו לו שתי נשים. כל אחת מהם ביקשה כי בעלה יראה כמוהן. האישה המבוגרת שלפה את כל השערות הכהות שלה והצעירה את כל השערות האפורות. המסר של הסיפור הוא כי אם תיכנע לכולם לא יהיה לך מה עוד לתת².

¹ Synnott, Anthony. "Shame and Glory: A Sociology of Hair." The British Journal of Sociology, vol. 38, no. 3, 1987, p 381.

² BC Writer. Hair in Myth and Legend. The Belgravia center. link [Hair in Myth and Legend \(belgraviacentre.com\)](http://belgraviacentre.com/Hair%20in%20Myth%20and%20Legend)